

Ergen Gelişimi Sohbetleri – Doç. Dr. Neslihan Güney Karaman ile

“Ebeveyn-Öğretmen İletişimi” Bilgi Notu

Ebeveynler ile okul psikolojik danışmanları ve öğretmenler arasındaki iletişim ergen gelişiminde oldukça önemlidir. Öğretmen, aileden sonra ikincil güvenli bağlanma kişisi olarak oldukça kilit bir noktadır. Çocuğun okulda geçirdiği zaman dikkate alındığında, öğretmenin çocuğun gelişimini ve akranlarıyla etkileşimini gözlemleyebilme şansı fazladır. Çocuğun güçlü ve gelişime açık yönlerinin farkına varabilir.

Farklı ebeveyn tutumlarına uygun olacak farklı yaklaşımlar geliştirebilmek açısından ebeveynleri tanımak, öğretmen-ebeveyn iletişiminin temel noktalarından biridir. Ailenin davranış ve tutum repertuarını anlamaya çalışarak iletişim kurulması, iş birliği içinde olmak için önemlidir.

Bu iş birliğinin kurulmasında bazı engeller ile karşılaşılabilir. Örneğin;

- Ebeveynlerin eğitimi okulun işi olarak görmesi,
- Çocuklarının eğitim sürecine katılımı gereksiz görmeleri,
- Katılım konusunda örnek alacakları bir rol modelin olmaması,
- Eğitim işini okula bırakıp pasif kalmayı tercih etmeleri ve bu konuda sorumluluk almamaları,
- Eğitimcilerin ailelere karşı olumsuz tavırları ve aile katılımının önemine inanmamaları,
- Kültürel farklılıklar,
- Ebeveynlerin eğitim sürecine ilişkin bilgi eksikliği ve kendilerini bu konuda yetersiz görmeleri

gibi.

Ebeveynlerin eğitim sürecine katılımı okul için önemlidir. Bu süreçte ebeveynler, “öğrenen” olarak ergen gelişimini nasıl destekleyeceğini ve okul politikalarını öğrenirken, “öğreten” olarak da çocuğu tanımada ve desteklemede öğretmene kaynak oluşturur. Aynı zamanda okulun vereceği eğitimin içeriği hakkında okuldan aldığı bilgileri de çocuğuna aktarır. Okul-ebeveyn arasında iletişim kanallarının açık tutulması çocuğun gelişiminin desteklenmesi

açısından oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra “danışman” ve “destekleyici” rolü ile de, çocuğun gelişimi ile ilgili konularda öneriler ve karar verme süreçlerine katılımı okul için önemlidir.

Aile-ergen-okul iletişimine baktığımızda bunun bir ekip işi olduğunu söyleyebiliriz; ergen değişiyor, aile ergeni tanıyor ve okul da ergen için sosyalleşme alanı olarak karşımıza çıkıyor. Aynı zamanda hem okul hem aile ergenin eğitiminin devam ettiği alanı tanımlıyor.

Ebeveyn-öğretmen iletişiminde bir diğer önemli nokta güven oluşturmaktır. Karşılıklı etkili bir iletişimin ve bilgi alışverişinin sağlanması önemlidir. Ebeveyn ile öğretmen arasındaki paylaşım yalnızca akademik başarıyı konuşmaktan fazlası olmalıdır. Öz düzenleme becerileri, kişilerarası etkileşim, problem çözme becerileri gibi çocuğun bireyselliğinin önem kazandığı konular ve gelişimsel ihtiyaçların belirlenmesi gündemde olmalıdır. Ailelerle iletişimde temel olan çok sık konuşmak değil etkili iletişim kurmaktır. Bu iletişim ergenin özerklik ihtiyacını kısıtlamayacak şekilde olmalıdır.

Ergenin gelişimi için ebeveynlerin ve öğretmenin iş birliği içerisinde olması herkesin yararına olacak bir durumdur.

Çocuk açısından; gelişim sürecinin desteklenmesi çocuğu mutlu ve başarılı bir kişi olarak hayata hazırlar. Okul ile ev arasında çocuğa gösterilebilecek farklı eğitim tutumlarını ortadan kaldırır, benzer tutumlar gelişmesini sağlar. Aynı zamanda güvenli bir ortamda daha iyi bir öğrenme fırsatı yaratabilir.

Ebeveynler açısından; çocuklarının eğitimlerinde kendi rollerinin önemini farkına varmalarını sağlar. Çocuğun gelişimine çok yönlü katkıda bulunabilme becerisini katar. Kendine güven duyabilme, kendini yeterli hissetme, kendi ilgi, yetenek ve becerilerinin farkına varabilmeyi sağlar. Çocukla sağlıklı iletişim kurabilme becerilerini geliştirir. Bu iş birliği aynı zamanda çocuklara duydukları saygının artmasına ve onları birey olarak görmelerine katkıda bulunur. Çocuklarına zaman ayırmanın önemini fark ederler. Çocuklarına yeni beceriler kazandırabilir hale gelirler.

Öğretmen açısından; programlarını daha kolay gerçekleştirebilmelerini sağlar. Hedefler konusunda sağlıklı bir sonuca ulaşabilmelerini destekler. Sağlıklı iletişim sonucu kolayca

çocuğu tanıyabilir ve problemleri çözme konusunda daha yetkin hale gelebilirler. İş tatminlerinde bir artış sağlayabilirler.

Son olarak bu iş birliği sürecinin kurum açısından da faydalarına değinirsek;eğitimin sürekliliği sağlanır. Çocuğun çok yönlü gelişimine katkıda bulunma imkânı tanır. Amaçlarına daha kolay ulaşabilme, eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilme, eğitimin kalitesini arttırabilme imkânı sunar. Sorumluluklarını aile ve öğretmenlerle paylaşabilirler.

Öğretmenler, ebeveynlerle iletişim kurmak için çeşitli organizasyonlar yapabilir. Örneğin açık sınıf etkinliği, gezi, okulu tanıtma etkinliği, kendisiyle görüşmeye davet etme, ortak etkinlik düzenleme gibi etkileşim kurmaya yönelik etkinlikler düzenleyebilirler. Bunlar hem aileyi tanımaya hem de iş birliğinin sağlanmasına destek verecek organizasyonlardır.

Ailelerin çocuklarıyla iletişimlerinde benimsemesi ve kaçınması gereken tutumlar vardır. Öğretmen, aileleri çocuklarına karşı yapıcı yorumlara yönlendirirken çocuğun psikolojik gelişimini olumsuz etkileyebilecek yorumlardan uzaklaştırabilir. Bu bağlamda ergenle iletişimlerini olumlu etkileyecek ve ergenin de gelişimini destekleyecek tutumlar benimsemesi için onlara tavsiyelerde bulunulabilir. Ailenin çocukla iletişim kurma tutumlarında ulaşılması istenen hedefler ve olası olumsuz sonuçlardan başlıcaları şunlardır;

Aile içi karşılaştırmalardan kaçınması, çocukların farklı olmasına ve kendi hızlarında gelişmelerine izin vermesi temel hedeflerdendir. Çünkü karşılaştırmalar çocukların kafasını karıştırır. Ebeveynlerin dikkatini çekmek ve beğenilerini kazanmak için yarıştıkları sağlıklı bir rekabet ortamı yaratır. Aynı zamanda kıskançlık, uzun süren kırgınlık ve olası bir savaş gibi duygusal sonuçları da beraberinde getirir.

Ebeveynlerin eleştirme biçimini değiştirmesi ve yargılamaktan kaçınması hedeflenir. Çünkü çocuğu yargılayıcı biçimde eleştirmek çocukta kaygı ve stresi artırır.

Hataların, öğrenmek ve gelişmek için fırsat olarak görüldüğü bir tutum benimsemesi hedeflenir. Başarısızlık konusunda acımasız olmak, çocuğun alabileceği risk düzeyini yükseltebilir ya da tam tersi herhangi bir girişimde bulunma isteğini azaltabilir.

Karar verme sürecinde yardımcı olmamak, konuşmak için zaman ayırmamak çocukların sağlıklı bir bakış açısı geliştirmelerini zorlaştırır. Sabırsızlık ise yaratıcılıklarını ve özgün

fikirler üretebilme becerilerini bastırır. Eleştirme ve yargılama stres seviyesini artırır ve çocuğun şevkini kırar.

Ailenin korkuyu azaltarak özgüveni yükseltmesi hedeflenir. “Neden hiçbir girişimde bulunmuyorsun anlamıyorum, çok inatçısın.” tarzındaki bir tutum çocuğun konfor bölgesinin dışına çıkmaktan korkmasına neden olur. Gördüğü riskleri çocukları ile konuşmaları, çocukların kendi davranışlarının sağlıksız olduğunu ve güven vermediklerini anlamalarını sağlar. Ama bu söylem yargılamadan gerçekleştirilmelidir. Çocuğu yargılamak ihmalkarlığın sürmesine ve çocuğun yalan söylemesine neden olur.

Özetle; aile ve öğretmen iletişiminin açık olması, karşılıklı olarak katılımı artırarak çocukların gelişim sürecinde ihtiyaçlarının belirlenmesine ve sağlıklı yönlendirilmesine olanak tanır.

Bu çalışma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Psikolojisi ABD Öğretim Üyesi Sn. Dr. Neslihan Güney Karaman ile 30.09.2020 tarihinde UNFPA Türkiye ve TAP Vakfı işbirliği ile düzenlenen bilgilendirme toplantısından derlenmiştir.